

Willem de Vos

‘Elke leerling moet vooruitgaan’

Met het project *Schoolcijfers: een tweede natuur* leren drie Rotterdamse basisscholen hoe ze opbrengstgericht kunnen werken. Willem de Vos, onderzoeksleider Brede School van het Kenniscentrum Talentontwikkeling Hogeschool Rotterdam, vertelt hoe leraren hun intuïtie leren omzetten in planmatig werken.

Opbrengstgericht werken is nogal een modewoord, wat is jullie definitie?

‘Opbrengstgericht werken betekent dat een leraar altijd op drie niveaus lesgeeft, een basisniveau voor de middengroep, een intensiever instructieniveau voor achterblijvers en een verrijkt niveau voor de bijdehandjes. Voorwaarde daarvoor is datageleerd: een leraar moet met gegevens uit midden- en eindtoetsen zijn didactisch handelen systematiseren en wel zo dat iedere leerling, ongeacht zijn niveau, vooruit gaat. Je mag niet tevreden zijn dat een leerling bijvoorbeeld van een D naar C gaat, want top D is een lage C, dus dat is een klein resultaat als je er echt aan getrokken hebt.’

Betekent dit dat een leraar per leerling een lesplan moet maken?

‘Daar waren we ooit wel voorstander van, ja. Maar die individuele handelingsplannen bleken administratief ondoenlijk. Het is al heel wat als je als leraar in de vingers krijgt in welk van de drie niveaugroepen een leerling zit.’

Maar een beetje leraar weet dat intuïtief toch wel?

‘Natuurlijk weet je na een paar weken wel welk vlees je in de kuip hebt. Maar onderwijs moet tegenwoordig evidence based zijn, je hebt objectieve normen nodig om te bepalen of een leerling zwak blijft of vooruit gaat. En daar zit ook wel wat in. Ik weet nog goed hoe het mij is vergaan op school. Mijn vader was schoenmaker en ze dachten “Willem zal ook wel niet meer kunnen”. Wie voor een duppie geboren was, werd nooit een kwartje, dat werk.’

U bedoelt dat je leerlingen niet moet vastpinnen?

‘Precies. Het gaat erom talent eruit te halen. Alle leerlingen verdienen die aandacht om hoger op te komen. Het kan dat een leerling niet verder komt dan D of E, dat er leerproblemen zijn. Maar je moet dan wel kunnen aantonen dat je er alles aan gedaan hebt om eruit te halen wat erin zit.’

Jullie geven leraren, schoolleiders en intern begeleiders van drie basisscholen maandelijks trainingen. Wat vinden ze het moeilijkst?

‘Het maken van een groepsplan en vooral bepalen wat het basisarrangement wordt. Hoe vertaal je didactisch repertoire in een les? Hoe lang ben ik aan het praten? Wanneer kunnen leerlingen zelf aan de slag? Ze zijn niet gewend aan de systematiek en de weldoordachte aanpak. Ook het stellen van doelen vinden ze moeilijk.’

Waarom is dat zo lastig?

‘Ik heb zelf lang voor de klas gestaan en volgens mij is leraar het zwaarste beroep dat er bestaat. Je bent de hele dag aan het communiceren met dertig leerlingen. Daarnaast is goed lesgeven heel complex. Er komt zoveel bij kijken. Verder missen leraren nu nog de bagage om met toetsgegevens om te kunnen gaan. Velen haken direct af als ze die uitdraaien van toetscores zien, met percentiel zus en percentage zo.’

Dat is voor hen hogere wiskunde of zo?

‘Inderdaad. We zien dat schoolleiders en intern begeleiders in dit opzicht een grote voorsprong hebben op leraren. Het komt te vaak voor dat leraren niet omkijken naar die uitdraaien, terwijl zij juist hun lessen daarop moeten aanpassen. De leraar moet zijn verantwoordelijkheid daarin nemen en dat vraagt om professionalisering. In ons project leren we hen om te werken volgens een cyclus van doelen stellen, data verzamelen en analyseren, een groepsplan maken, evalueren en zo nodig bijstellen.’ / BR ■

Schoolcijfers: een tweede natuur is een RAAK-project van de Stichting Innovatie Alliantie (SIA) en loopt nog tot maart 2014. Meer informatie: Willem de Vos, E.devos@risbo.eur.nl